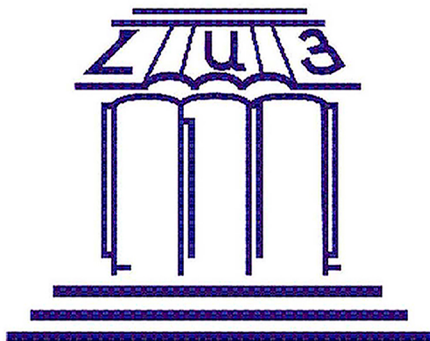

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1925

232.9

B-36

1929

2010

ԱԻԱԳ ՇԱՐԹՈՒԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊՈՐՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
1929

2001

232.9
\$-36

232.9

5-36

ԱԻԱԳ ՇԱԲԹՈՒԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊՈՐՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
1929

ԱԻԱԳ ՇԱԲՈՒԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՅԱՌԱՋԱՐԱՆ

Ներկայս Յիսուսի կեանքին վերջին օրերուն պատմութիւնն է այսօրեայ ընթացիկ Հայերէնով:

Ատաղծն առնուած է չորս Աւետարաններէն: Եւ այնպէս հաւաքուած ու կարգաւորուած է որ մէն մի օրուան ղէպերը նոյն օրուան ղէպերէն կարգին մէջ կը պատմուին:

Այս ատաղծը այս ձեւով ներկայացնելու նպատակը սա է որ Յիսուսի վերջին օրերուն պատմութիւնն աւելի դիւրաւ հասկցուի եւ մենք օր օրի անոր Աւագ Շաբթուան կեանքին հետեւինք՝ ամենամեծ թգուտը քաղելով մեր հոգիներուն:

Աւագ Շաբաթը շաբաթներու շաբաթն է մարդկային պատմութեան մէջ: Մեր փրկութիւնն այն շաբթուան մէջ իրագործուեցաւ ձեռամբ Անոր, որ մարդու կերպարան առաւ իր վրայ եւ խաչի մահուան հնազանդեցաւ:

38662-67

ԱԻԱԳ ՇԱԲՈՒԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ներածութիւն

Ծաղկազարդի Կիրակիէն մինչեւ Զատիկ «Աւագ Շաբաթ» անունով կը ճանչցուին օրերը: Տասնըինը դար առաջ այդ օրերուն մէջ տեղի ունեցան Տէր Յիսուս Քրիստոսի մարմնաւոր կեանքին վերջին ղէպերը: Անոր այդ վերջին շաբթուան մեծ ղէպերէն ոմանք են Յաղթական Մուտքը Երուսաղէմ, Տաճարին Մաքրագործումը, Վերջին Ընթրիքը, Մատնութիւնը, Դատաստանը, Խաչելութիւնն և Յարութիւնն:

Նախորդ Այցելութիւններ

Յիսուս առաջ շատ անգամներ դացած էր Երուսաղէմ: Բայց այս այցելութիւնն ամէն ուրիշէ տարբեր էր, և իր նպատակն աւելի հերոսային էր: Նախորդ շաբաթներու ընթացքին սորվեցուցած ու քարոզած էր Հիւսիմային Պաղեստինու մէջ: Հոն իր գործն աւարտելէ ետեւ ղէպ ի Երուսաղէմ ուղղուեցաւ: Ինք ու իր աշակերտները ծանր ծանր ղէպ այդ քաղաքն յառաջացան: Ճամբորդութեան միջոցին Յիսուս իր աշակերտներուն խօսեցաւ շատ բաներու վրայ որոնց ականատես ու փորձառու պիտի ըլլային: Զանազանոնց զաղափար մը տալ արդարութեան համար հաւատարիմ մնալու վտանգներուն վրայ, թէ սիրոյ ճամբան յաճախ վտանգի, վտի և մահուան մէջէն կ'անցնի: Սակայն վստահացուց զանոնք թէ իրենց գործն յառաջ տանելու զօրութիւն պիտի ստանան:

52/62-66-67

Իր Քարոզութիւնը Հիւսիսային Պաղեստինու Մէջ

Հիւսիսային Պաղեստինու մէջ ամիսնե-
րով քարոզելու միջոցին մեծ բազմութիւն-
ներ տեսած էր Յիսուս, և անոնցմէ ոմանք
բաւական ըմբռնեցին իր պատգամը և ճանչ-
ցան թէ մեծ վարդապետ է ինք: Իր աշա-
կերտներուն քով երկար ժամեր անցուցած
էր՝ իր քարոզութիւններուն ներքին իմաս-
տը պարզելով: Եւ թէև չէին ըմբռներ ա-
նոնց ամբողջ նշանակութիւնն ու ճոխու-
թիւնը, միտք պահեցին զանոնք և Յարու-
թեան յաջորդող օրերուն մէջ սկսան հետ-
զհետէ հասկնալ անոնց նշանակութիւնը: Այդ
ամիսներու ընթացքին աղօթքի և խորհրդ-
ղածութեան ալ շատ ժամանակ տուած էր:
Պարտականութեան ուղին պարզուեցաւ ա-
նոր մտքին առջև ու արիաքար յառաջացաւ
զէսի ի դատաստան, չարչարանք և յաղթա-
նակ:

Զատիկ

Զատիկի տօնը մեծ հանդէսով կը կա-
տարուէր Երուսաղէմի մէջ: Կը հաշուուի թէ
երեք միլիոն ժողովուրդ կը հաւաքուէր հոն
երկրի ամէն կողմերէն: Ասոնք կը լեցուէին
տուները, և տուն չգտնողներու վրանները
կը ծածկէին քաղաքին շրջակայ բլրակողերը:

Զատիկը կու գար գարնան սկիզբները,
երբ ամբողջ բնակչութիւնը կը խայտայ կեն-
դանութեան ու գեղեցկութեան վերադար-
ձով: Բլուրներն ու ձամբու երկու կողմերը
կը ծաղկազարդուէին և գունաւառ պատմու-
ճաններ հազնոց այրեր, կիներ ու տղայք
տեսարանին գոյնն ու գեղը կ'աւելցնէին:

Հեռաւոր քաղաքներէ և աւաններէ եկող
ուխտագնացներ քայլերդ կ'երգէին ճամբուն
վրայ և ընկերային հաճոյքի պատեհութիւն-
ներ չէին փախցներ: Ոմանք բեռնակիր գը-
րաստներ կը տանէին, ուրիշներ՝ զոհի կեն-
դաններ ու նուէրներ: Անոցին և ուրախ
այս բազմութիւնը ճամբաները կը լեցնէր,
հովանիներու տակ կ'ուտէր ու կը խմէր և
գիշերը բաց օդի մէջ կ'իջեւանէր, մինչ միա-
բան զէսի սիրեցեալ Երուսաղէմ կը գիմէր:

Յիսուսի Ազդեցութիւնը Ժողովրդին Վրայ

Այս ուխտագնացներուն մէջ շատ չափեր
կային, որոնք անցեալ ամիսներու մէջ լսած
էին մեծ վարդապետը, շատեր ալ՝ որ փորձն
առած էին անոր բուժիչ զօրութեան: Երու-
սաղէմի ժողովուրդն ու ուխտագնացները
մեծ փափաք և հետաքրքրութիւն ունէին
Իսրայէլի այս վարդապետը տեսնելու և ժո-
ղովրդի այս առաջնորդը լսելու: Ոմանք կը
զգային թէ այս է մարգը որ կրնայ գիրենք
աղատել Հոռմէական լուծէն: Ուստի ակնկա-
լութեամբ կ'սպասէին որ երեւնար, որպէս
զի իրենց յարգանքները մատուցանեն: Անոր
քարոզութիւններն անոնց արգարութեան
ղեցումը չարժած էին: Անոր ազդեցութիւնն
անոնց սէրը վառած էր: Անոր անձնաւորու-
թիւնն անոնց անձնուիրութիւնը չահած էր:
Ակնակառօց կ'սպասէին որ երեւնայ և իր
քարոզութիւնն ու հրաշագործութիւնը չա-
րունակէ:

Պետերու Հակառակութիւնը

Եկեղեցւոյ և ժողովրդին պետերը սա-
կայն չէին հաւանք Յիսուսի: Անոր ամբողջ
կեանքն ու քարոզութիւնը հակառակ էին

իրենց կեանքին ու քարոզութեան: Անոնք չռայլ և անձնասէր կեանք կը վարէին, աղքատները կը ճնշէին և ծանր տուրքեր կը դանձէին: Քմահաճ, խստաբարոյ էին և ունայնասէր:

Ժամանակէ մը ի վեր Յիսուսը լռեցնելու միջոց մը կը փնտռէին: Այս անգամ երբ Յիսուս երուսաղէմ եկաւ՝ ժողովրդէն սիրով ողջունուելով և պախարակեց բարձր դիրք ունեցողները, իշխանները որոշեցին վերջ տալ անոր քարոզութեան: Այս առաջին անգամը չէր որ եկեղեցւոյ բարձրաստիճան պաշտօնեաներ փորձեցին դաւով վերցնել զայն մէջտեղէն: Իրենց նախագոյն փորձերը ձախողած էին, վասն զի Յիսուս անոնցմէ խուսափած էր՝ Հիւսիսային Գալիլեա, Տիրուսի և Սիդոնի կողմերը և Պերէայի սակաւաբնակ երկիրը երթալով: Վտանգի այդ նախորդ պարագաներուն մէջ Յիսուս անոնցմէ հեռացած էր՝ զգալով թէ իր ժամանակը դեռ չէր եկած, քանի որ պէտք ունէր իր աշակերտները մարդկու այն գործին համար, որ անոնց պիտի յանձնուէր: Ինք պարզ ու եռանդուն լեզուով անոնց բացատրած էր Սիրոյ եւ Արդարութեան թագաւորութիւնը, ոգեւորած էր անոնց հողիները, սորվեցուցած էր զօրութիւն ու առաջնորդութիւն փնտռել աղօթքով և իր անմահ քաջատուութենէն բան մը ներմուծել անոնց մէջ:

Հռոմէական Պետութեան Հակառակուրիներ

Ոչ միայն եկեղեցւոյ պետերը, այլ և քաղաքային իշխանութեան պետերը Յիսուսի գէմ էին: Հռոմ կ'իշխէր աշխարհի, և իր հզօր պետութիւնը ոչ մէկ միջամտութեան կ'

հանդուրժէր: Իր զօրքերը միշտ զբաղ էին Հռոմի կառավարութեան հակառակողներ ջնջելու գործով: Եկեղեցւոյ պետերը գիտէին թէ Յիսուսի քարոզութիւնը հակառակ է Հռոմէական պետութեան ոգիին, և կ'զգային թէ, եթէ հնարը գտնուի Յիսուսը Հռոմի հակառակ երեւցնելու, կրնայ փութով մէջտեղէն վերցուիլ: Յիսուս քաղաքական բարեկարգիչ չէր: Ինք ամէն բանէ աւելի հոգեւոր առաջնորդ էր: Բայց երբ պախարակեց եկեղեցւոյ պետերը, արգարութեան, իրաւունքի և ողորմութեան իր քարոզութիւնը տրամագծօրէն հակառակ էր միանգամայն Հռոմի քաղաքականութեան ու Դրօպիրներու և Փարիսեցիներու իշխանութեան: Իր հալածումը, մատնութիւնն ու ձերբակալումը եկեղեցւոյ իշխաններուն գրգռումով եղան, բայց Հռոմայ պետութիւնն էր վերջապէս որ զայն մահուան մատնեց: Հռոմայեցի զինուորներ ձաղկեցին զայն, նախատեցին, խաչեցին ու ծաղր ըրին չարչարանքի իր տագնապին մէջ:

Յիսուսի Նպատակը

Յիսուս երուսաղէմ գնաց վճռական ժամու մը ընդ առաջ զացողի հաստատ որոշմամբ, թէ և հետեւանք իր մահը պիտի ըլլար: Հրապարակային իր պաշտօնէութեան տարիներուն մէջ անդադար ջանացած էր պարզել կեանքի իր մեկնութիւնը — թէ սէրն է ամէն ճշմարիտ կեանքի հիմը: Վերջին օրերը փորձած էր իր խօսքերով ու գործերով այնպէս առաջնորդել ընտրեալ տասներկուք որ կարենան շարունակել իր քարոզութիւնն ու կենցաղի կերպը: Անոնց նախապատրաս-

տութեան համար կարելի ամէն բան ընելէ հետեւ «հաստատ որոշեց Երուսաղէմ երթալ:»

Բեթանիոյ գիւղը Երուսաղէմի ճիշտ դուրսը կ'իյնար, եւ հոն կը բնակէին Ղազարոս ու անոր երկու քոյրերը, Մարիամ եւ Մարթա: Այդ տունը կ'երթային Յիսուս եւ աշակերտները: Այդ տան սիրոյ և ծառայութեան գեղեցիկ միջնորդութեամբ պահուած է Յիսուսի այցելութիւններուն պատմութեան մէջ: Եւ Յիսուսի այդ անկեղծ հետեւողներուն սէրը ոչ մէկ անգամ աւելի ջերմօրէն ի յայտ եկաւ քան անոր յաղթանակաւ Երուսաղէմ մտնելու այդ նախօրեակին եւ հետեւեալ այն իրիկունները, երբ Յիսուս նոյն տունը կու գար գիշերելու համար:

ԿԻՐԱԿԻ

Երուսաղէմ Մուսթր

Կիրակի առաւօտ Յիսուս եւ իր աշակերտները Բեթանիայէ ելան եւ Երուսաղէմ գացին: Երբ Բեթֆաղէ արուարձանն հասան, Յիսուս իր աշակերտներէն երկուքին ըսաւ որ «գիժացի գիւղն» երթան և տան մը առջեւ կապուած աւանակն արձակեն ու իրեն բերեն: Եթէ մէկը հարցնէ թէ ինչո՞ւ կ'արձակեն, պատասխանեն թէ «Տէրոջը պէտք է»: Աշակերտները գտան աւանակը և արձակեցին: Երբ տէրն հարցուց թէ ինչո՞ւ կ'արձակեն աւանակը, «Տէրոջը պէտք է», պատասխանեցին, ինչպէս իրենց պատուիրուած էր, եւ թոյլատրուեցան տանիլ կենդանին:

Յիսուս, աւանակը բերել տալու պահուն, միտքն ունէր անտարակոյս վաղեմի մարգարէութիւն մը թէ Մեսիան պիտի գայ «հեղ ու իշու վրայ հեծած»: Իր պաշտօնէ-

տութեան սկիզբը որոշած էր Մեսիական իր պաշտօնը հատարակաց ակնկալութիւններէն ամբողջովին տարբեր կերպով մեկնել: Սակայն հիմա, որ ուղղակի մահուան կը դիմէր և ամենախորին կերպով կ'զգար թէ Մեսիա է ինք, ընտրեց այդ վաղեմի մարգարէութեան համաձայն շարժիլ:

Երբ աշակերտները վերադարձան աւանակին հետ, իրենց հանդերձներն անոր վրայ փռեցին որ Յիսուս անոնց վրայ նստի: Հաւաքուող բազմութիւնն ալ օրուան կամ ժամուն ողին բմբռնելով սկսաւ հանդերձներ և կանանչ ոստեր փռել ճամբուն վրայ, ինչպէս սովորութիւն էր ընել, երբ թագաւոր կամ ուրիշ մեծ անձնաւորութիւն մը ձիով անցնէր փողոցներէն: Սկսան նաեւ քայլերգի սաղմոսներ երգել, «Ուսաննա Որդոյ Դաւթի»: Այսպէս քաղաք մտան: Մեծ աղմուկը տեսնելով Փարիսեցիներն Յիսուսէ խնդրեցին լռեցնել ժողովուրդը և յանդիմանել իր աշակերտները: Յիսուս արեւելեան ոճով պատասխանեց թէ, եթէ ժողովուրդը լուռ մնայ, քարերը պիտի աղաղակեն: Այնքան նշանակալից էր զէպըր:

Քաղաք

Երբ Զիթենեաց լեռնէն ելլելով քաղաքին ճիշտ դէմ եկան, Յիսուս հոգիով խորապէս յուզուեցաւ իտես զինք մերժող այդ մեծ քաղաքին բնակչութեան մեղքին, թըշուառութեան ու տգիտութեան: Ո՞վ չափով մը չէ մասնակցած Յիսուսի այս զգացման, երբ մեծ քաղաքի մը նայած ու զգացած է թէ իր առջեւ երեւոյզ տանիքներուն տակ չատ ցաւ ու կարօտութիւն կայ, շատ մեղք ու տգիտութիւն:

Յիսուսի Երուսաղէմ մուտքը մեծ աղ-
մուկ հանեց: Ժողովուրդն ուզեց որ ան բռնի
իր թագաւորութիւնն հաստատէ: Սակայն
անոր թագաւորութիւնը երկրային քաղա-
քական իշխանութիւն պիտի չըլլար, այլ
Աստուծոյ թագաւորութիւն մարդոց սիրտե-
րուն մէջ: Ինչպէս ուրիշ անդամներ, Յիսուս
հաստատապէս մերժեց բռնի ուժի դրութիւ-
նը: Սակայն և այնպէս եկեղեցւոյ պետերը
մեծապէս խռովեցան: Կարծեցին թէ իրենց
իշխանութիւնը վտանգի մէջ է: Գրգռուած
կը հարցնէին իրարու. «Կը տեսնե՞ք որ
օգուտ մը չէք կրնար բնել. ահա բոլոր աշ-
խարհ անոր ետեւէն գնաց:»

Ո՛րքան սխալ հասկցան զինք իշխանու-
թիւնները: Չկար ապստամբութիւն: Չկար
ապստամբ խուժան, այլ լոկ պարզասիրտ
ուսուցիչ մը սիրոյ, որ զատուեցաւ ժողո-
վորդէն և տաճարը մտաւ անշուշտ: Երբ ի-
րիկուն եղաւ ու բաղմութիւնը ցրուեցաւ,
ինք ու իր աշակերտները Բեթանիոյ հիւր-
բնկալ տունը դարձան:

ԵՐԿՈՒՇԱԹԻ

Անպսուղ Թղեմին

Հետեւեալ առաւօտ դարձեալ գացին
Երուսաղէմ: Ճամբան Յիսուս անօթեանալով
ուզեց քանի մը թուղ ուտել ճամբուն քով
գանուող թղենիէ մը: Երբ տեսաւ թէ ծառը
տերեւալից ըլլալով հանդերձ չունէր պտուղ,
յուսախաբ եղաւ, վասն զի տերեւներուն ձու-
խութիւնը կը ցուցնէր թէ հասուն պտուղ
պիտի ունենար: Ուստի ըսաւ, «Ասկէ ետեւ
մէկը քեզմէ պտուղ չուտէ յաւիտեան»: Ծիշոտ
այսպէս յուսախաբ եղած էր Երուսաղէմի հա-

մար ալ, որ բարի ձեւանալուն հակառակ՝
բարութեան պտուղ չէր տուած: Դատապար-
տութեան տակ էր քաղաքը անպտուղ թը-
զենիին նման, և այսպէս պիտի դատապարտ-
ուին արդարութեան ամէն այն ցոյցեր, որ
չեն կրնար իրապէս բարի ձեւ պտուղ ներ-
կայացնել:

Տաճարին Մաքազործումը

Երբ Երուսաղէմ հասան, տաճարին դա-
ւիթները գացին, և հոն գտան առեւտրա-
կաններ, որ տաճարին մէջ իբր զոհ մատու-
ցանելի աղանի, արջառ և ոչխար կը ծա-
խէին եռանդով, և լուծայափոխներ որ ուխ-
տագնացներուն Հրէական դրամ կը հայթայ-
թէին Յունական և Հռոմէական դրամներու
փոխարէն չափազանց բարձր սակով: Երբ
Յիսուս իր շուրջ նայելով տեսաւ գնողներն
ու ծախողները որ խտրել կը սակարկէին
ու կը վիճէին իրարու հետ, լուծայափոխ-
ները որ ապօրինաւոր վարձք կը պահանջէին
փոխանակութեան համար, այո, երբ տեսաւ
ագահութեան ու անպատկառութեան այդ
ամբողջ ոգին, զայրոյթով բորբոքեցաւ: Ու-
րորուն չուանէ մտրակ մը առաւ և, ժողովըր-
դին կողքէն ընելով որ օգնեն իրեն, տաճարէն
դուրս վտարեց աղմկալից խուժանը: Կործա-
նեց սեղանաւորներուն սեղանները, և սրբա-
նեց պղծեալ զաղրիլ հրամայեց անոնց՝
որ տաճարն իբր շուկայ կամ շուկայի կտրուկ
ճամբայ կը գործածէին:

Այս բուռն բնթացքը ցոյց կու տայ
անոր բարկութեան սաստկութիւնը: «Իմ
տունս աղօթքի տուն պիտի կոչուի, բայց
դուք աւազակներու այր ըրիք,» խօսքերը

աարաւի ազգեցին Տաճարը պղծողներու հոգիներուն: Տաճարին մաքրուելէն ետքը Յիսուս սկսաւ ժողովրդին քարոզել ու հիւանդներ բժշկել: Իր իշխանութիւնը որով Տաճարը մաքրագործեց՝ եկեղեցւոյ պետութուն ցոյց տուաւ թէ ինք ինչ մեծ ազդեցութիւն ունի բաղմութեան վրայ: Յայտնեց նաեւ թէ զատեց զիրենք և պակաս գտաւ: Պարզ երեւցաւ թէ հարկ էր զայն լռեցնել, ապա թէ ոչ՝ իրենց իշխանութիւնը պիտի վերջանար:

Այս Աւարժին Նեանակութիւնը

Յիսուս համոզուեցաւ թէ իր թշնամիներուն հետ զէմ առ զէմ մաքառելու ժամն հասած է: Ինք երուսաղէմ եկած էր իր առաքելութեան վրայ վստահ, և աներկիւղ պատրաստուեցաւ պայքարիլ իրեն հակառակող կրօնական պետերուն հետ: Դպիրներէն ու Փարիսեցիներէն այլեւս խոյս չտուաւ: Ամենաբարձր հաւատքով ու քաջասրտութեամբ և հետեւանքներու մասին լիակատար տեղեկութեամբ անոնց ասպարէզ կարգաց իր գործերով: Տաճարի գաւիթներուն իր գրաւումը, նախորդ օրուան իր նշանակալից մուտն իբրեւ թագաւոր և Հրեայ պետուն ուղղուած իր մարտահրաւէրը, այս ամէնը տարբեր դիրք ցոյց կու տային և կ'ապացուցանէին թէ հաստատ որոշած է ամէն ինչ յանձն առնել կրօնական իշխանութիւններուն զգացնելու համար թէ կը մեղանչեն՝ ժողովուրդն անպտուղ կեանքի առաջնորդելով և եկեղեցւոյ բարձր պաշտօններն անարժանաբար ու չարաչար վարելով: Որոշած էր անոնց ցոյց տալ սա իրողութիւնները թէ

իրենք անհաւատարիմ են Սբ. Գրոց թէ՛ ողւոյն, թէ՛ վարդապետութեան: Կը պահեն բարեպաշտութեան կերպարանը, հրապարակաւ կը յարգեն մեծապէս Սբ. Գիրքը: Սակայն կազմած են դրութիւն մը, որ կը գործադրուէր ոչ թէ ժողովրդին օգտին համար, այլ իրենց դիրքերն ամրացնելու և իրենց հասոյթներն առատացնելու համար:

Փարիսեցիներուն Եկեղեցւորութիւնը

Սրբազան զիրքերու մտատիպարները — խոնարհութեամբ Աստուծոյ հետ քալել և ոգորմութիւն սիրել — ամէնը կորսուած էին մինչեւ անանուխի և չամանի տասանորդը պահանջող ռաբբիական օրէնքներու մանրամանը կէտերը շեշտելու իրենց ջանքերուն մէջ: Իրենց զլխաւոր գործն էր ճոխապէս զարգարուած կղերական զգեստներ հագնիլ, հրապարակներու վրայ կենալ, արարողական երկար աղօթքներ մատուցանել և իրենց կողմէ հաստատուած հարիւրաւոր կանոններ պահել: Կը ճնշէին աղքատները, իրենքդ իրենք կը բարձրացնէին իշխանութեամբ և պերճ կեանք կը վարէին: Ահա այս ոգիին և այս ընթացքին զէմ ձայն բարձրացուց Յիսուս անոնց կրօնական կեանքի բուն կեդրոնին, երուսաղէմի Տաճարին, մէջ: Այս յանդգնութիւնն այնքան զայրացուց Հրէից քահանայապետներն ու երեւելիները որ աւելի ժրութեամբ ու փութաշնութեամբ աշխատեցան մահուան մատնել զայն: Սակայն Յիսուս առանց վարանման ջանաց ի գլուխ հանել ինչ որ ձեռնարկած էր կատարել: Այս յուզիչ օրէն ետքը Յիսուս ու իր աշակերտները Բեթանիա դարձան գիշերելու համար:

Հոգեւոր Զօրութիւն

Հետեւեալ առաւօտ քաղաք վերադարձան, և այդ օրն ամբողջ պատմութեան ամէնէն ճակատագրական օրերէն մին եղաւ: Ժամբուն վրայ այն թղենիին քովէն անցան զոր նախորդ օրը տեսած էին և ահա հորցած էր: Յայտնի է թէ աշակերտները սխալ հասկըցան Յիսուսի նախորդ օրուան խօսքերը, վասն զի հարցուցին թէ ինչո՞ւ հորցաւ թղենին: Յիսուս այդ առիթով հաւատքի դաս մը տուաւ անոնց՝ առակի Արեւելեան ծանօթ խորհրդապաշտ ոճով:

Ըսաւ թէ իր զօրութիւնն հոգեւոր է և կու գայ առ Աստուած հաւատքի միջոցով: Եթէ աներկմիտ հաւատք ունենան Աստուծոյ վրայ և խնդրեն որ սա լեռն իսկ ելլէ և ծովն իյնայ, պիտի ըլլայ: Սակայն պէտք է որ այս հաւատքը բարոյական հաւատարմութեան վրայ հիմնուած ըլլայ: Պէտք է որ իրենք մեղքէ զերծ ըլլան: Պէտք է որ նախ ներեն իրենց թշնամիներուն, որպէս զի Աստուած ալ իրենց ներէ: Այսպէս Յիսուս մեծ եռանդով անոնց տեսնել տուաւ էութիւնն այն խօսքերուն զորս վերջին ամիսներու ընթացքին խօսեցաւ առ Ապտուած հաւատքի զօրութեան վրայ:

Քարոզութիւն Տաւադիւն Մէջ

Երբ երուսաղէմ հասան, ուղղակի տաճար գացին ըստ սովորութեան: Խումբ մը քահանայապետներ, ձերեր և դպիրներ հարցախորձեցին Յիսուսը սա յուսով որ իր իսկ պատասխաններով պիտի դատապարտուի օրէնքի առջեւ ու ժողովրդին առջեւ: Հար-

ցուցին անոր, «Ո՞վ քեզի իշխանութիւն տուաւ այս բաներն ընելու:» Յայտնի էր թէ Սանհարիոնը չէր տուողը, վասն զի Յիսուս ձեռնադրուած չէր: Յիսուս ճարտարօրէն պատասխանեց անոնց՝ սա հարցումով, «Ուրկէ՞ առաւ Յովհաննէս մկրտելու իր իշխանութիւնը, երկինքէն թէ մարդոցմէ:» Շուտեցան մնացին անոնք սապէս խորհելով. «Եթէ ըսենք՝ երկինքէն, պիտի ըսէ, Հապա ինչո՞ւ չհաւատացիր: Եթէ ըսենք՝ Մարդոցմէ, ժողովուրդը պիտի քարկոծէ մեզ, վասն զի մեծապէս կը հաւատայ անոր իբրեւ մարգարէի:» Ուստի ըսին, «Ձեռք գիտեր:» Յիսուս պատասխանեց. «Ես ալ ձեզի չեմ ըսեր թէ ի՞նչ իշխանութիւնով կ'ընեմ այս բաները:»

Ապա սկսաւ քարոզել և ժողովուրդն իր շուրջ խոնեցաւ: Ասոնք իր վերջին քարոզութիւններն էին ժողովրդին: Քարոզեց ճոխութեամբ, լիութեամբ և վեհ արիւթեամբ: Իր խօսքերը չեչտակի կ'երթային ունկնդիրներուն սիրտերը: Կը խօսէր իր սրտին խորերէն, որպէս թէ կը նախազգար մօտալուտ դատապարտութիւնը և կորսնցընելու ժամանակ չունէր: Այի մը հետեւորդներով ահա աներկիւղ յարձակում մը սկսաւ իշխանութիւններուն դէմ անոնց ազդեցութեան բուն կեդրոնին մէջ: Չարեր և կոյրերու կոյր առաջնորդներ կոչեց զանոնք: Միեւնոյն ժամանակ, առակներու պարզ ու յստակ մեթոդը գործածելով, մխիթարական խօսքեր ուղղեց հաւատարիմ իր հետեւորդներուն:

Երկու Որդիներ

Առաջին առակն էր հօր մը և երկու որ-

դիներու վրայ: Հայրն ըսաւ անոնցմէ մէկուն, Գնա գործէ այսօր արտին մէջ: Որդին մերժեց, բայց յետոյ իր անձին տիրանալով գնաց գործել: Հայրը երկրորդ որդիին ալ ըսաւ որ երթայ գործէ, և որդին հաւանեցաւ, բայց չգնաց: «Արդ,» հարցուց Յիսուս, «այս երկուքէն ո՞րն իրապէս ծառայեց իր հօր:» Բազմութիւնն աղաղակեց. «Առաջինը:» «Այո,» ըսաւ Յիսուս, «նոյնպէս է իրողութիւնն հոս ալ: Քահանաները կ'ըսեն թէ Աստուծոյ պիտի հետեւին, բայց չեն հետեւիր: մինչ չենք հետեւիր՝ ըսող մաքսաւորներէն շատեր իրապէս կը հետեւին՝ իմ աշակերտներս ըլլալով:» Ապա ըսաւ Յիսուս, «Շատեր այս մաքսաւորներէն որ եկեղեցւոյ կանոններուն համաձայն ապրած չեն, բայց լոյսը տեսնելով փոխեցին իրենց ընթացքը, Աստուծոյ թագաւորութիւնը պիտի մտնեն: Իսկ Դպիրներն ու Փարիսեցիները, որ Ռաբբիական օրէնքներու բխրաւոր տրամադրութիւններն ամէն զգուշութեամբ կը գոնացնեն բայց զանց կ'ընեն սիրելի զԱստուած ու իրենց ընկերները, դուրսը պիտի մնան:»

Այգիին Առակը

Ուրիշ առակ մը եւս ըսաւ: Տանուտէր մարդ մը այգի տնկեց ու զայն ցանգով պատեց: Հնձան փորեց ու աշտարակ շինեց և յետոյ մշակներու յանձնելով օտար երկիր գնաց: Հունձքի ժամանակ իր ծառաները շրջեց, որպէս զի բերքէն իրեն ինկած բաժինն առնեն: Ծառաները ծեծուեցան և ոմանք սպաննուեցան: Յետոյ տէրն իր որդին շրջեց, խորհելով թէ մշակները պիտի ակնաձին որդիէն: Բայց երբ որդին եկաւ, ըսին. «Ժա-

ռանգն է, սպաննեք զայն և մենք առնենք ժառանգութիւնը:» Եւ սպաննեցին: «Կ'ըսեմ ձեզի,» ըսաւ Յիսուս, «Աստուծոյ թագաւորութիւնն անոնցմէ պիտի առնուի և թագաւորութեան պտուղը բերող ազգի մը պիտի տրուի: Կարգացած չէ՞ք դուք: Այն քարը զոր շինողներն անարգեցին՝ անկիւնի գլուխ եղաւ:»

Իր միտքն ակներեւ էր: Այն դուր իրենք չէին անարգէին՝ նոր հոգեւոր թագաւորութեան մը հիմը պիտի ըլլար: Հրեաներուն պետերն զգացին թէ առակն իրենց վրայ էր և զայն իսկոյն ձերբակալելու հար փնտոցին: Սակայն վախցան ժողովրդէն որ անոր շուրջ կը խոնուէր և ուշի ուշով անոր խօսքերուն մօտիկ կ'ընէր:

Թագաւորին Խնկոյճը

Յիսուս ուրիշ առակ մը ըսաւ: Թագաւոր մը իր որդւոյն համար հարսնիք ըրաւ: Եւ երբ հարսնիքի հրաւիրեալները չեկան, իր ծառաները մեծ ու փոքր ճամբաներու գլուխները զրկեց ուրիշներ հրաւիրել: Եւ բերին աղքատներ, կոյրեր ու կաղեր: «Այն հրաւիրեալներէն ոչ մին,» ըսաւ թագաւորը, «պիտի ճաշակէ իմ ընթրիքէս:» Այս առակով Յիսուս նորէն հասկցուց քահանաներուն ու եկեղեցւոյ իշխաններուն թէ հոգիով աղքատ ու խոնարհ անձեր պիտի մտնեն լաւագոյն կեանքը, իսկ իրենք պիտի զրկուին:

Փարիսեցիներուն Հարցումը

Փարիսեցիները տուրքի վերաբերեալ հարցումով մը ուղեցին Յիսուսը թակարդը ձգել Հոռոմէական օրէնքով: Հարցուցին

Թէ ուղի՞ղ է տուրք տալ Կայսեր: Յիսուս իսկոյն նշմարեց անոնց նպատակը, և հարցումն իրենց դէմ դարձուց, ըսելով, «Ինչ որ Կայսեր կը պատկանի՝ Կայսեր տուէ՛ք,» և ապա աւելցուց խարանդդ սա խօսքը, «Եւ ինչ որ Աստուծոյ՝ Աստուծոյ:»

Սաղուկեցիներուն Հարցումը

Սաղուկեցիները որ չէին հաւատար Յարութեան՝ փորձեցին Յիսուսը պապանձեցնել յետ մահու անել կացութիւն մը երեւակայելով: Սապէս նկարուեցաւ այդ կացութիւնը. Մարդ մը ամուսնացաւ ու չուտով մեռաւ: Անոր եղբայրն օրէնքի համաձայն ամուսնացաւ որբեւարիին հետ ու ապա մեռաւ: Նոյնպէս երրորդը և չորրորդը մինչեւ եօթներորդը: Ամէնէն ետքը մեռաւ նաեւ կինը: «Երկնից մէջ որո՞ւ կինը պիտի ըլլայ այս,» հարցուցին Սաղուկեցիները: Յիսուս պատասխանեց ըսելով թէ երկնից մէջ ոչ ամուսնութիւն կայ և ոչ կնութիւն: Ըսաւ թէ մեծապէս կը մոլորին իրենք, վասն զի ոչ Սբ. Գիրքը գիտին և ոչ Աստուծոյ զօրութիւնը: Վկայութիւն բերաւ Սբ. Գրոց այն մասէն, զոր կ'ընդունէին. «Ես եմ Աբրահամի, Իսահակի և Յակոբի Աստուածը:» Ահա իրենց իսկ գիրքին մէջ կար յետ մահու կեանքի վարդապետութիւնը, վասն զի Աբրահամ տակաւին կենդանի ըլլալու է և անըմբռնելի է որ Աստուած մեռեալներու Աստուածն ըլլայ:

Օրինակսին Հարցումը

Փարիսեցիներն իմացան թէ լուեցուցած էր Սաղուկեցիները: Իրենցմէ մին, Օրինական մը, երրորդ հարցում մը ըրաւ անոր:

«Ո՞ր պատուիրանն է ամենամեծը:» Անոնք կը պնդէին թէ բոլոր օրէնքները, նոյն իսկ անոնք զորս իրենք կը դնէին, հաւասար արժէք ունին, և օրէնք մը ուրիշ մը աւելի պարտաւորիչ է ըսելով կը խանգարուի օրէնքի ամբողջ դրութիւնը: Յիսուս պատասխանեց. «Լսէ՛. ով Իսրայէլ, Տէրը, մեր Աստուածը, մէկ է. և սիրես քու Տէր Աստուածդ քու բոլոր սրտովդ, քու բոլոր հոգւովդ ու քու բոլոր զօրութիւնովդ: Եւ երկրորդն ասոր նման. Սիրէ քու ընկերդ իբրեւ քու անձը:» Օրինականը զո՞ն եղաւ և ըսաւ. «Իրօք, այսպէս ընել ամէն ողջակէզներէ և զոհերէ աւելի է:» Յիսուս ըսաւ, «Իսկ Աստուծոյ թաղաւորութենէն հեռու չես: Կը հառկես այդ երկու պատուիրանները: Հնազանդէ անոնց և կը մոտենա թաղաւորութիւնը:»

Ազգաբառուքիւններ

Ապա սկսաւ Յիսուս իր մեծ ուղերձը ժողովրդին ուղղուած, որով կ'զգուշացնէ զանոնք Դպիրներէն ու Սաղուկեցիներէն, որոնք կրօնքն իրենց անձնական նպատակներուն ծառայեցնելով օրէնքի և կանոններու կնճռոտ դրութիւն մը յօրինած էին իրենց ճոխութիւնն ու պերճանքն աւելցնելու համար: Ըսաւ ժողովրդին թէ եկեղեցիի մէջ տիրող այս դատաւարդները ծանր բեռներ կը նեն աղքատներուն վրայ և իրենց մատն իսկ չեն վերցնիր անոնց բեռը նուազեցնելու համար: Թէ կը շահագործեն որբեւարիները և կը զրաւեն անոնց տուները, թէ կրօնական արարողութիւններ կ'ընեն ցուցամոլութեամբ, բայց երբեք հոգ չեն ընէր կարօտ-

եալներու պէտքերուն համար: Թէ իրենց ժամանակը կը վատնեն բարդ օրէնքներ պատրաստելով կրօնական բաներու համար որոնք առօրեայ կեանքի հետ առնչութիւն չունին և թէ փառասէր, հպարտ ու անձնապաշտ կեղծաւորներ են: Ըսաւ թէ այս Դպիրներն ու Փարիսեցիները հոգեւոր սերունդն են անոնց որ ուրիշ դարերու մէջ մարգարէներն սպաննեցին և կը շարունակեն նոյնպէս ընել այս դարուն մէջ: Վերջացուց ազդարարութեան ու դատապարտութեան իր մեծ քարոզը կարեկցութեան ու վշտի սա սրտառուչ բառերով. «Ով Երուսաղէմ, Երուսաղէմ, որ մարգարէները կ'սպաննէիր և քեզի զրկումները կը քարկոծէիր, քանի՜ անգամ ուղեցի ժողովել քու տղաքդ, ինչպէս հաւն իր թեւերուն տակ կը ժողվէ իր ձագերը, և դուք չուղեցիր: Ահա ձեր տունը ձեզի աւերակ կը թողուի: Վասն զի կ'ըսեմ ձեզի, Այսուհետեւ պիտի չտեսնէք զիս մինչեւ ըսէք, Օրհնեալ է ան որ Տէրով անուանով կու գայ:»

Որբեւարիին Լուսման

Այս խօսքերն ըսելէ ետեւ տաճարին մէկ կողմը գնաց ու գանձանակը դրամ ձգողները գիտեց: Աշակերտներուն ուշադրութիւնը դարձուց խեղճ որբեւարիի մը վրայ, որ երկչոտութեամբ երկու փոքր դրամ կը ձգէր գանձանակը: Եւ ըսաւ թէ չքաւորութիւնէ տրուած նուէրն Աստուծոյ աւելի ընդունելի է քան բոլոր այն գումարները զորս հարուստները տուին իրենց առատութիւնէն:

Քանի մը Յոյներ որ մօտ էին՝ հարցուցին թէ կրնա՞ն արդեօք Յիսուսը տեսնել: Յի-

սուս, երբ իմացաւ, խորապէս յուզուեցաւ որ այս օտարականները կ'ուզեն զինք տեսնել, և այդ առիթով աշակերտներուն բան մը տորկեցուց կեանքի ու մահուան նշանակութեան վրայ: Ըսաւ թէ սերմը հողին մէջ իյնալու և մեռնելու է, որպէս զի նոր կեանք յառաջ գայ: Թէ ան որ իր կեանքը կը սիրէ՝ պիտի կորսնցնէ զայն, իսկ ան որ իր կեանքը կը զոհէ յօժարակամ, աւելի մեծ կեանք պիտի ստանայ: Ըսաւ նաև թէ, եթէ մէկը կ'ուզէ իրեն հետեւիլ, պէտք է որ մինչեւ ի մահ հետեւի:

Ձիթենաց Լեւան Վրայ

Տաճարէն մեկնելու պահուն աշակերտներն Յիսուսի ուշադրութիւնն հրաւիրեցին Տաճարի չէնքերուն վրայ: Ան ալ ըսաւ, «Ձեզի կ'ըսեմ, հոս քար մը քարի վրայ պիտի չմնայ՝ որ չքակուի:» Ապա քաղաքէն ելան զացին Ձիթենեաց Լեւոյ մտերմական երկար խօսակցութիւն մը ունենալու համար իրարու հետ: Աշակերտները ներկայ եղած էին Տաճարին մէջ տեղի ունեցած վիճաբանութեան և շատ բաներ ըսուած էին զոր իրենք չէին հասկնար: Յիսուսի հարցուցին թէ ե՛րբ պիտի կատարուի Տաճարին կործանման վերաբերեալ իր գուշակութիւնը: Ըսաւ անոնց թէ միայն Աստուծոյ, Հայրը, գիտէ Երուսաղէմի կործանման օրն ու ժամը, սակայն անխուսափելի է: Նախաձայնեց թէ պատերազմներ ու խռովութիւններ պիտի ըլլան բարեւոյ և չարի երկար պայքարին մէջ, և թէ շատ արդարներ պիտի տանջուին ու սպաննուին, ու լազոււմ սուտ մարգարէներ պիտի ելլեն մարդիկ մոլորեցնելու համար:

Բայց խոստացաւ թէ ամուր ու հաստատ կեցողներ առաջնորդութիւն ու մխիթարութիւն պիտի ստանան և վերջապէս պիտի փրկուին Աստուծոյ զօրութեամբ: Ի վերջոյ արդարութիւն պիտի տիրապետէ:

Տաղանդներու Առակը

Աշակերտներուն ըսաւ թէ իր մեկնումը կը նմանի մարդու մը հեռու երկիր երթալուն և ծառաներէն իւրաքանչիւրին մասնաւոր գործ յանձնելուն: Մարդը իւրաքանչիւրին տաղանդ կը յանձնէ անոր կարողութեան համեմատ և կ'սպասէ որ գործածեն զանոնք: Եթէ մէկուն հինգ տայ ու վերադարձին գտնէ թէ ուրիշ հինգ տաղանդ չափած է, կը հաւնի: Բայց եթէ երկչոտ, ծոյլ կամ անտարբեր ծառայ մը, որ միայն մէկ տաղանդ առած է, թաղէ զայն փոխանակ չահագործելու և իր տէրոջ վերադարձին ուրիշ բան չունենայ անոր տալու, բայց միայն նոյն տաղանդը, տէրը չհաւնիր և կը դատապարտէ զայն ու ետ կ'առնէ ինչ որ տուած էր:

Պատասխանի Պատկեր Մը

Ապա տուաւ Յիսուս դատաստանի ճշմարտապէս արեւելեան պատկեր մը: Ներկայացուց Որդին մարդոյ իր գահուն վրայ բազմած իր փառքով և բոլոր ազգերն անոր առջեւ հաւաքուած: Եւ ահա կը զատէ աշխարհի մարդիկը իրենց գործերուն համեմատ: Արդարները պիտի ժառանգեն իրենց համար աշխարհի սկիզբէն պատրաստուած թագաւորութիւնը: Պիտի ըսէ անոնց. «Անթեցայ և ինծի ուտելիք տուիք. ծարաւեցայ, ու ինծի խմցուցիք. օտարական էի, և զիս ներս առիք, մերկ և զիս հագուեցուցիք. հիւանդ,

և ինծի տես եկաք. բանտի մէջ էի և ինծի եկաք: Վասն զի ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, Որովհետեւ այս բաներն այս իմ եղբայրներէս ամէնէն պզտիկին ըրիք, ինծի ըրիք:» Իսկ անոնք որ զլացած են բարութեան ու ողորմութեան գործեր ընել՝ պիտի նետուին դուրսի խաւարը: Այսպէս Յիսուս սորվեցուց իր աշակերտներուն թէ նկարագրի բուն փորձը գիտութիւն կամ օրէնքի հնազանդութիւն չէ, այլ մանաւանդ տաղանդի յօգուտ ուրիշներու գործածութիւն. կարճ խօսքով, անձնուրաց կեանք կամ ծառայութիւն:

Յետոյ ըսաւ Յիսուս իր աշակերտներուն. «Դիտէք որ երկու օրէն ետեւ Զատիկ կ'ըլլայ, և Որդին մարդոյ կը մատնուի խաչուելու համար:»

Յուդայի Պաւաղութիւնը

Այս դիպուածաւորից օրն էր որ Յուդա Հրեայ պետերուն հետ դաւադիր եղաւ Յիսուսը իշխանութիւններուն մատնելու համար ամայի տեղ մը: Հրեայ երեւելիները չէին կրցած Յիսուսը բռնելու բանաւոր պատուակ մը գտնել, մինչ կը քարոզէր տաճարին մէջ, և ժողովրդէն կը վախճային, վասն զի, ինչպէս ըսին, «Բոլոր աշխարհ անոր ետեւէն գնաց»: Սակայն Յուդա գնաց անոնց և երեսուն կտոր արծաթի փոխարէն խոստացաւ անոնց իմացնել թէ ո՛ւր կրնան Յիսուսը ձերբակալել ամբոխէն հեռու: Այդ ժամէն սկսեալ Յուդա պատահութիւն փնտռեց Յիսուսն անոնց մատնելու, երբ բազմութիւն չըլլայ: Սակայն երկու օր անկարող եղաւ բան մը ընել: Հինգշաբթի գիշեր Գեթսե-

մանի պարտեզին մէջ, ուր Յիսուս դացած էր առանձին աղօթել, մատնութիւնը տեղի ունեցաւ:

Չիշուիր թէ Յիսուս և իր աշակերտներն ո՛ւր գացին Չիթենեաց Լեռնէն: Բայց հաւանական է որ դարձեալ Բեթանիա դացին գիշերելու համար:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Չորեքշաբթի աւուր դէպքերու յիշատակում չկայ աւետարաններէն ուէ մէկուն մէջ: Աբ. Գրոց հմուտներ կ'ըսեն թէ Յիսուս ու իր աշակերտները Բեթանիա մնացին այդ օրը և անշուկ պատրաստութիւն տեսան Չատկի մեծ տօնին համար: Չատկական չաբթուան մեծ դէպքն էր այդ, և բաղմութիւններ ատոր համար Երուսաղէմ եկած էին երկրի ամէն կողմերէն:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ՎԵՐՈՒՄՈՒՆԵՐ

Հրեաներն ամենամեծ զգուշութեամբ կը պատրաստուէին Չատկի տօնին համար: Աշակերտներն Յիսուսի հարցուցին թէ ո՛ւր կ'ուզէ որ ամէն բան պատրաստեն տօնին համար: Յիսուս ըսաւ որ Երուսաղէմ երթան: Ճամբան պիտի գտնեն մարդ մը զոր նկարագրեց իրենց, և պիտի ըսեն անոր, «Վարդապետը կ'ըսէ, 'Ո՛ւր է օթեանը, ուր աշակերտներուս հետ մէկտեղ ուտեմ զատիկը': Ան պիտի ցուցնէ ձեզի մեծ վերնատուն մը, հոն պատրաստեցէք մեզի:» Քաղաքը գացին և ամէն բան ըսուածին պէս գտան: Եւ ցուցուած ոննեակին մէջ զատիկը պատրաստեցին:

ՈՏՈՒՄՈՒՆԵՐ

Իրիկուան դէմ Յիսուս անոնց քով եկաւ: Եւ երբ ժամը հասաւ, սեղան նստան: Յիսուս կոնք մը ջուր և ղենջակ առնելով սկսաւ լուալ աշակերտներուն ոտքերը: Այն երկրին մէջ մարդիկ բոկոտն կամ թեթեւ սանդալով կը պտըտէին: Ուստի սովորութիւն էր ձաշէ կամ ընդհանրապէս տուն մտնելէ առաջ, ոտքերը ջրով լուալ: Յիսուս հիմա այդ սովորութիւնը գործածեց՝ անմոռանալի դաս մը տալու համար իր աշակերտներուն: Այդ վերջին օրերը, որոնց մէջ աւելի լիովին արձանագրուած են Յիսուսի խօսքերն ու գործերը քան անոր պաշտօնէութեան միւս օրերուն մէջ, Յիսուս իր աշակերտներուն ոչ միայն առակով, այլեւ օրինակով կը պարզէ իր վարդապետութեան ճշմարտութիւնները: «Երբ ոտնալուացի այս գործին համար Յիսուս Պետրոսի եկաւ, աշակերտն ընդգիմացաւ Վարդապետին և ըսաւ, «Բնաւ իմ ոտքերս պիտի չլուան:» «Եթէ քեզ չլուամ,» պատասխանեց Յիսուս, «դուն ինծի հետ բաժին չունիս: Ես ինչ որ կ'ընեմ, դուն հիմա չես իմանար, բայց ետքը պիտի իմանաս:» Պետրոս ըսաւ, «Տէր, ոչ միայն ոտքերս, հապա նաեւ ձեռքերս ու գլուխս:» Յիսուս նուիրագործեց պարզ սովորութիւնը, դարձնելով դայն ոչ միայն բարեկամական ծառայութիւն, այլ և հոգեւոր մաքրութեան խորհրդանիշ մը: Լինցնելէն ետեւ ըսաւ, «Հապա եթէ ես Տէրս ու Վարդապետս ձեր ոտքերը լուացի, պէտք է որ դուք ալ իրարու ոտքերը լուաք: Վասն զի ձեզի օրինակ մը տուի, որպէս զի դուք ալ ընէք ինչպէս ես ըրի ձեզի:»

Յուդայի Բաժանումը

Անկէ ետքը Յիսուս յայտնապէս խոսկեցաւ հոգիով և ըսաւ իր աշակերտներուն թէ իրենցմէ մին պիտի մատնէ զինք: Շատ տրտմեցան անոնք և ըսին մի առ մի, «Աիթէ է՞ս եմ»: Պետրոս թելադրեց Յովհաննէսի, որ Յիսուսի քով բազմած էր, հարցնել թէ ո՞վ է ան: Յիսուս պատասխանելով Յովհաննէս հարցման՝ ըսաւ, «Ան է որու պատառը թրջելով կու տամ ես»: Եւ թրջելով Յուդայի տուաւ ու ըսաւ հանդարտօրէն, «Ինչ որ պիտի ընես՝ չուտով ըրէ»: Իսկոյն դուրս ելաւ Յուդա, «և գիշեր էր»: Արդ, որովհետեւ Յուդա գանձապահ էր, աշակերտները կարծեցին թէ դնաց բան մը առնել Յիսուսի համար:

Տէրունական Ընթրիք

Յուդայի մեկնելէն ետքը Յիսուս կատարեց խորհրդաւոր զործ մը, որմէ սկսաւ Քրիստոնեաներու ծանօթ ամէնէն նուիրական արարողութիւնը: Առաւ իրենց առջեւ զատկական սեզանին վրայ կեցող հացը և օրհնեց: Ապա փոքր կտորներու վերածելով պատուիրեց ուտել զանոնք, ըսելով, «Այս է իմ մարմինս որ ձեզի համար տրուեցաւ: Զայս ըրէք զիս յիշելու համար»: Ապա առաւ զաւաթ մը գինի և պատուիրեց խմել, ըսելով, «Այս է իմ արիւնս նոր ուխտի, որ ձեզի համար թափուեցաւ»: Այս պարզ գործը, այնքան նշանակալից, կրկնեցին աշակերտները Յիսուսի մահէն ետեւ անոր սիրելի յիշատակին համար, և դարուց ի դարս ամէն տեղ կը կրկնուի Քրիստոնեաներու ձեռամբ: Յիսուսի հետեւողներ սոյն պարզ արարո-

ղութեամբ իրենքգիրենք անոր հետ միացած կ'զգան հոգեւոր յաւիտենական հաղորդութեամբ:

Օրհնութիւն մը երգելէ ետեւ ելան զացին Զիթենեաց Լեռը: Հոն Յիսուս պատմեց իր աշակերտներուն թէ ինք պիտի բռնուի, և թէ իրենք պիտի թողուն զինք ու փախչին ոչխարներու նման որ կը ցրուին երբ հովիւը զարնուի: Ըսաւ Պետրոս, «Թէեւ ամէնը գայթակղին, ես պիտի չզայթակղիմ»: Պատասխանեց Յիսուս. «Այս գիշեր, զեռ հաւը երկու անգամ չխօսած, երեք անգամ պիտի ուրանաս զիս»: Բայց Պետրոս սառտիկ բողոքեց, նմանապէս բոլոր միւսները:

Թող Զխառվի Զեռ Սիրք

Մեծ անձկութիւն և տրտմութիւն պաշարեց աշակերտները, բայց Յիսուս միխթարեց զանոնք: Անոր խօսքերուն և հոգիին մէկ մեկնութիւնը կ'ամփոփուի Յովհաննէս աւետարանին մէջ: Աւետարաններու այս ամէնէն հոգեւորին մէջ կը կարդանք. «Թող չխառվի ձեր սիրտը: Շատ բնակարաններ կան իմ Հօրս տունը»: Շատ օթեւաններ կան Աստուծոյ տիեզերքին մէջ: «Ես կ'երթամ ձեզի տեղ պատրաստել»: Տակաւին կարող էր իւրեք Տէրն ու վարդապետն ըլլալ: Ուր ես կ'երթամ՝ գիտէք, ճամբան ալ գիտէք: Ես եմ ճամբան, ճամարտութիւնը և կեանքը: Մէկը չգար Հօրը, եթէ ոչ ինծմով: Եթէ զիս ճանչնայիք, իմ Հայրս ալ պիտի ճանչնայիք»: Երբ Փիլիպպոս ըսաւ, «Յուցուր մեզի Հայրը», Յիսուս ըսաւ, «Այսքան ժամանակ ձեզի հետ եմ և զիս չճանչցա՞ր, Փիլիպպոս: Ան որ զիս տեսաւ՝ Հայրը տեսաւ: Զե՞ս հա-

ւատար թէ ես Հօրը մէջ եմ և Հայրն իմ մէջն: Խօսքերը զորս ձեզի կը խօսիմ՝ ես ինծմէ չեմ խօսիր, այլ իմ մէջն բնակող Հայրը կ'ընէ այն գործերը: Ան որ ինծի կը հաւատայ՝ ինք ալ պիտի ընէ այն գործերը որս ես կ'ընեմ և պիտի ընէ ասոնցմէ ալ մեծ գործեր, վասն զի ես Հօրը կ'երթամ: Ան պիտի տայ ձեզի ուրիշ Մխիթարիչ մը որ ձեզի հետ ըլլայ յաւիտեան, ճշմարտութեան Հոգին: Ան պիտի սորվեցնէ ձեզի ամէն բան և պիտի յիշեցնէ ձեզի ամէն ինչ որ ըսի ձեզի: Խաղաղութիւն կը թողում ձեզի, իմ խաղաղութիւնս կու տամ ձեզի, ոչ ինչպէս աշխարհը կու տայ՝ ես կու տաս ձեզի: Թող ձեր սիրտը չխռովի, ոչ ալ վախնայ: Այլեւս շատ պիտի չխօսիմ ձեզի, վասն զի այս աշխարհի իշխանը կու գայ և իմ վրաս բան մը չունի: Միայն թէ աշխարհ գիտնայ թէ ես կը սիրեմ Հայրը, և ինչպէս Հայրը պատուիրեց ինծի, այնպէս կ'ընեմ:»

Յս Եմ Ճամարիս Որքը

«Ես եմ ճշմարիտ որթը և իմ Հայրս մշակն է: Ամէն ճիւղ որ իմ վրաս է և պտուղ չբերեր՝ կը կտրէ, և ամէն ճիւղ որ պտուղ կը բերէ՝ կը մաքրէ, որպէս զի աւելի պտուղ բերէ: Իմ մէջն կեցէք և ես ձեր մէջ: Ինչպէս ճիւղն ինքնին չկրնար պտուղ բերել, եթէ որթին վրայ չմնայ, նոյնպէս դուք չէք կրնար, եթէ իմ վրաս չմնաք: Ես որթն եմ և դուք ճիւղերը: Ան որ իմ մէջն կը կենայ և ես անոր մէջ, շատ պտուղ կը բերէ, վասն զի առանց ինծի ոչինչ կրնաք ընել:»

«Դուք զիս չընտրեցիք, այլ ես ընտրե-

ցի ձեզ և զրի որ ձեր պտուղը մնայ, որպէս զի ինչ որ իմ անունովս խնդրէք Հայրէն՝ տայ ձեզի:... Յիշեցէք այն խօսքը զոր ըսի ձեզի. Ծառան իր տէրոջմէն մեծ չէ: Եթէ զիս կը հալածեն, ձեզ ալ պիտի հալածեն: Եթէ իմ խօսքս պահեցին, ձերն ալ պիտի պահեն:... Բայց երբ գայ Մխիթարիչը, զոր ես ձեզի պիտի զրկեմ Հայրէն, ճշմարտութեան Հոգին որ Հայրէն կու գայ, ինք պիտի վկայէ ինծի համար: Եւ դուք ալ պիտի վկայէք, վասն զի ինծի հետ էք սկիզբէն ի վեր:... Դուք հիմա տրամութիւն ունիք, բայց ես նորէն պիտի տեսնեմ ձեզ և ձեր սիրտերն ուրախ պիտի ըլլան, ու ձեր ուրախութիւնը ոչ ոք պիտի հանէ ձեզմէ:»

«Ահա կու գայ ձեր Ժամանակը, և եկած ալ է, որ ցիրուցան պիտի ըլլաք, ամէն մէկըդ իր տեղը, և զիս մինակ պիտի թողուք: Բայց ես մինակ չեմ, վասն զի Հայրը ինծի հետ է: Այս բաները խօսեցայ ձեզի որպէս զի խաղաղութիւն ունենաք ինծմով: Աշխարհի մէջ նեղութիւններ ունիք, բայց քաջալերուեցէք, ես յաղթեցի աշխարհի:»

Քրիստոս Ճամապարհ

Տակաւին Քրիստոս է այս աշխարհի մէջ Քրիստոնէական խաղաղութեան և յաւիտեանական կեանքի յոյսը: Կրնանք ուսումնասիրել Յիսուսի կեանքի ճանապարհը, ընդունիլ անոր վարդապետութիւնները և մեր կեանքերը գործածել նոյն մեծ եղանակով մարդոց մէջ: Աստուծոյ կամքը կատարելով մարդոց մէջ: Շատեր կրնան խաղաղութիւն և ուրախութիւն մտնել փորձել ուրիշ ճամբով: Բայց փորձառութեան քսան դարեր ազդուագոյն

Կերպով կը վկայեն թէ ճշմարիտ ուրախութեան և խաղաղութեան միակ ուղին է Յիսուս:

Յիսուսի աղօթքի հոգին ի յայտ կը բերուի այս նոյն աւետարանին տասներեօթներորդ գլխով: Բարեխօսական մեծ Աղօթքը անբացատրելիօրէն վսեմ է և միանգամայն այնքան պարզ որ ամէն ոք կրնայ հասկնալ: Պէտք է որ այն մեր մտաց մէջ գրուի և մեր հոգիներուն մէջ խոր դրոշմուի Մեծ Պահոց այս սուրբ օրերուն մէջ:

Քարեխօսական Աղօթքն Ըստ Յովհաննու Աւետարանի

«Իր աչքերը դէպ ի երկինք վերցուց ու ըսաւ. Հայր, հաաաւ ժամը, փառաւորէ քու Որդիդ, որպէս զի Որդիդ ալ քեզ փառաւորէ. ինչպէս իշխանութիւն տուիր անոր ամէն մարմնի վրայ, որ յաւիտենական կեանք տայ ամէնուն զոր իրեն տուիր: Եւ այս է յաւիտենական կեանքը, որ ճանչնան քեզ մի միայն ճշմարիտ Աստուածդ և զայն զոր դուն զրկեցիր, նոյնինքն Յիսուս Քրիստոս: Ես քեզ փառաւորեցի երկրի վրայ՝ կատարելով այն գործը զոր ինծի տուիր ընելու համար: Եւ հիմա, Հայր, դուն փառաւորէ զիս քու քովդ այն փառքով զոր քու քովդ ունէի աշխարհի ըլլալէն առաջ: Ես քու անունդ յայտնեցի այն մարդոց զորս ինծի տուիր աշխարհէ: Քուկդ էին անոնք և ինծի տուիր, ու պահեցին քու խօսքդ: Հիմա դիտեն թէ ամէն այն բաներ զորս ինծի տուիր՝ քեզմէ են: Վասն զի այն խօսքերը զորս ինծի տուիր՝ ես անոնց տուի, և ընդունեցան եւ ճշմարտութեամբ իմացան թէ ես քեզմէ ելայ, ու հաւատացին թէ

դուն զրկեցիր զիս: Անոնց համար կ'աղաչեմ, աշխարհի համար չեմ աղաչեր, այլ անոնց համար զորս դուն ինծի տուիր, վասն զի քուկդ են, և ինչ որ իմ է՝ քուկդ է, և ինչ որ քուկդ է՝ իմ է, և ես անոնցմով կը փառաւորուիմ: Եւ ես այլեւս աշխարհի մէջ չեմ, բայց ասոնք աշխարհի մէջ են և ես քեզի կու գամ: Սուրբ Հայր, քու անունովդ պահէ զանոնք զորս ինծի տուիր և ես պահեցի ու ոչ մին կորսուեցաւ, այլ միայն կորստեան որդին, որպէս զի գրուածը կատարուի: Հիմա սակայն քեզի կու գամ, և այս բաները կը խօսիմ աշխարհի մէջ, որպէս զի իմ ուրախութիւնս կատարեալ ունեան իրենց մէջ: Քու խօսքդ տուի անոնց, և աշխարհ ատեց զանոնք, վասն զի աշխարհէ չեն, ինչպէս ես աշխարհէ չեմ: Չեմ աղաչեր որ աշխարհէ վերցնես զանոնք, հապա որ չարէն պահես: Անոնք աշխարհէ չեն, ինչպէս ես աշխարհէ չեմ: Սրբէ զանոնք ճշմարտութիւնով, քու խօսքդ ճշմարտութիւն է: Ինչպէս դուն զիս աշխարհ զրկեցիր, նոյնպէս ես զրկեցի զանոնք աշխարհ: Եւ անոնց համար ես իմ անձս կը սրբեմ, որպէս զի իրենք ալ սրբուին ճշմարտութիւնով: Եւ լոկ անոնց համար չեմ աղաչեր, հապա անոնց խօսքով ինծի հաւատացողներուն համար ալ, որպէս զի ամէնը մէկ ըլլան, ինչպէս դուն, Հայր, իմ մէջս և ես քու մէջդ, որպէս զի անոնք ալ մէկ ըլլան մեր մէջ, որպէս զի աշխարհ հաւատաց թէ դուն զրկեցիր զիս: Եւ այն փառքը զոր դուն ինծի տուիր՝ ես անոնց տուի, որպէս զի մէկ ըլլան, ինչպէս մենք մէկ ենք, ես անոնց մէջ և դուն իմ մէջս, որպէս զի կատարեալ ըլլան միութեան մէջ, և

աշխարհ գիտնայ թէ դուն զրկեցիր զիս և սիրեցիր զանոնք, ինչպէս զիս սիրեցիր: Հայր, կ'ուզեմ որ անոնք ալ զորս ինծի տուիր՝ ինծի հետ ըլլան ուր ես եմ, որպէս զի տեսնեն փառքս, զոր ինծի տուիր: Վասն զի դուն զիս սիրեցիր աշխարհի սկիզբէն առաջ: Ով արդար Հայր, աշխարհ ճանչցաւ քեզ, բայց ես ճանչցայ, և ասոնք ճանչցան թէ դուն զրկեցիր զիս: Եւ ես ճանչցուցի անոնց քու անունդ, և սկիտի ճանչցնեմ, որպէս զի այն սէրը որով զիս սիրեցիր՝ անոնց մէջ ըլլայ և ես անոնց մէջ:»

ՈՒՐԱՍ

Տագնապը Պարսէզին Մէջ

Առաւաւտուն կանուխ, երբ դեռ մութ էր, Յիսուս և իր աշակերտները գացին Գեթսեմանի պարտէզը: Հոն հասնելէ ետեւ Յիսուս Պետրոսի և Զեքեղեան երկու եղբայրներուն, Յակոբոսի և Յովհաննէսի, ըսաւ որ քիչ մը աւելի առաջ երթան իրեն հետ, իսկ միւսներուն պատուիրեց իր վերադարձին սպասել: Այս երեքին ըսաւ թէ իր անձը մահու չափ տրտում է և խնդրեց իրեն հետ արթուն մնալ քիչ մը: Ապա առանձին յառաջ գնաց քիչ մը և աղօթեց: Աղօթելէն ետեւ անոնց քով դարձաւ և տեսաւ թէ երեքն ալ կը քնանան: Արթնցուց զանոնք ու ըսաւ. «Մէկ ժամ ալ չկրցաք արթուն մնալ ինծի հետ:» Ապա դարձեալ գնաց աղօթել և վերադարձին նորէն քնացած գտաւ զանոնք: Դարձեալ արթնցուց զանոնք և ինք գնաց աղօթել: Ամէն անգամ նոյն աղօթքը մատոյց, այսինքն խնդրեց որ Աստուած խնայէ իրեն յառաջի-

կայ օրուան տագնապը. բայց կը յարէր, «Եւ թէ անկարելի է որ այս գաւաթն ինծմէ անցնի առանց խմելու», թող քու կամքդ ըլլայ:» Երբ երրորդ անգամ հո գալով նորէն քնացած գտաւ աշակերտները, ըսաւ. «Ասկէ ետեւ քնացէք:» Ինք աղօթքով յաղթանակ տարած էր, վասն զի կամեցաւ ինչ որ Աստուած կը կամէր և զոհաբերական գտաւ զայն: Եւ անա մատնիչը երեցաւ զինուորներով, որպէս զի բռնեն զայն:

Յիսուսի Չեքեղեանը

Յուդա և խուժանը սուրերով ու բիրերով զինուած եկան բռնել զայն: Յուդա զինուորներուն ըսած էր թէ ինք համբոյրով ցոյց պիտի տայ Յիսուսը, որպէս զի ճանչնան զայն: Յիսուսի քով եկաւ և Ողջոյն քեզ, Վարդապետ,» ըսելով համբուրեց: Զինուորներն իսկոյն բռնեցին զայն: Պետրոս ձեռնարկեց իր սրով պաշտպանել Յիսուսը: Բայց Յիսուս յանդիմանեց իր պաշտպանը, ըսելով թէ անոնք որ սուրի կ'ապաւինին՝ սրով պիտի կորսուին: Ապա զինք ձերբակալուներուն դառնալով հարցուց թէ ինչո՞ւ այսպէս եկան իբր թէ աւաղակի մը վրայ: Ամէն օր տաճարին մէջ էր ինք, ըսաւ, և կրնային բռնել ուէ ժամանակ: Աշակերտները փախան՝ դէպքերուն ընթացքէն զարհուրած: Զինուորները կապեցին զայն և տարին Կայափա քահանայապետին աներ և ժողովարանի իշխան Աննայի տունը:

Հոն շատ քիչ մնաց Յիսուս: Աննա չը ընենց խնդիրը, այլ Կայափա քահանայապետին զրկեց Յիսուսը կապուած վիճակի մէջ:

Կայիափայի Առջեւ

Երբ Կայիափայի տունն հասան, Հրեայ եկեղեցւոյ իշխաններու և պետերու մեծ բազմութիւն ժողովուած էր հոն: Քահանայապետն Յիսուսի դէմ վկայողներ ուղեց որպէս զի մահուան դատապարտէ զայն: Խուժանին մէջէն չատեր եկան և սուտ վկայութիւններ տուին: Սակայն տրուած վկայութիւնն անբաւական էր մահաւժիռ արդարացնելու համար: Ամէնէն ծանր վկայութիւնը սա էր թէ Յիսուս ըսած էր, «Ես կրնամ տաճարը քակել և երեք օրուան մէջ շինել»: Քահանայապետն հարցուց Յիսուսի թէ ի՞նչ կ'ըսէ ինք: Յիսուս լուռ մնաց: Կայիափա ըսաւ անոր, «Դո՛ւն ես Քրիստոս Որդին Աստուծոյ»: Յիսուս պատասխանեց, «Ես եմ»: Քահանայապետն իր վերաբերման պատենց իբրեւ նշան մը թէ մեծ մեղք դործուեցաւ իր առջև, ու ըսաւ, «Հայհոյութիւն է այս»: և բոլոր բազմութիւնն աղաղակեց, «Այս հայհոյութիւնը բաւական է զայն մահուան դատապարտելու համար»:

Պետրոսի Ուրացութիւնը

Հարցաքննութեան այս միջոցին չանկան դէպք մը պատահեցաւ: Աշակերտներէն մին որ քահանայապետին ծանօթ էր՝ Յիսուսի հետ մտաւ դաւիթը, բայց Պետրոս զուրսը մնաց: Աղախին մը Պետրոսի հարցուց թէ ի՞նք ալ աշակերտ է: Պետրոս, «Ոչ, չեմ», ըսաւ: Ծառաներ ու սպասաւորներ ալ կային որ կրակարանի մը առջեւ կեցած կը տաքնային Պետրոսի հետ: Ասոնք ևս ըսին անոր, «Դուն ալ անոնցմէ չե՞ս»: Դարձեալ պատասխանեց, «Ոչ, չեմ»: Յետոյ

քահանայապետին մէկ ծառան ըսաւ, «Ձե՞ որ ես քեզ տեսայ պարտէզին մէջ անոր հետ»: Պետրոս երրորդ անգամ ուրացաւ, և անմիջապէս լսեց թէ հաւը կը խօսէր: Այս անոր յիշեցուց Յիսուսի խօսքը թէ հաւախօսէն առաջ երեք անգամ պիտի ուրանար իր Տէրը: Պետրոս զուրս ելլելով լացաւ դառնապէս:

Առաջին Հարցաքննութիւն Պիղատոսի Առջեւ

Երբ առաւօտ եղաւ, բոլոր քահանաներն ու ժողովրդին ծերերը խորհուրդ ըրին թէ ի՞նչպէս մեռցնեն Յիսուսը: Եկեղեցւոյ իշխանները կրնային մարդ մը մահապարտ համարիլ, բայց չէին կրնար վճիռ արձակել: Միակ անձը որ կրնար այդպիսի վճիռ տալ՝ Հռոմայեցի կուսակալ Պիղատոս էր: Ուստի կապեցին Յիսուսը և յանձնեցին Պիղատոս կուսակալին:

Որովհետեւ Զատիկ էր և իրենց անձերն ամենայն զգուշութեամբ մաքուր կը պահէին՝ հեթանոսի չգպչելով ու հեթանոսի տուն չմտնելով, պալատան դռի կողմը կեցան Հրեաները և Պիղատոս զուրս ելաւ: Ըսին անոր թէ կապեալն իրենց օրէնքներուն դէմ դործեց: Պիղատոս պատասխանեց, Տարէք ուրեմն և ձեր օրինաց համեմատ դատեցէք: Ըսին թէ յանցանքը մահու պատժի արժանի է, և իրենց օրինաւոր չէ մարդ մեռցնել: Ըսին թէ ինքզինք Մեսիա, թագաւոր, կը հռչակէ: Պիղատոս յայնժամ հարցուց Յիսուսի, «Դուն Հրէից թագաւոր ես»: Յիսուս պատասխանեց, «Դուն քեզմէ՞ կ'ըսես զայս թէ ուրիշներ ըսին քեզի»: Պիղատոս ըսաւ, «Միթէ ես Հրեայ եմ. ի՞նչ ըրած ես

դուն» Յիսուս ըսաւ, «Իմ թագաւորութիւնս այս աշխարհէն չէ: Եթէ այս աշխարհէն ըլլար իմ թագաւորութիւնս, իմ սպասաւորներս կը կռուէին որպէս զի Հրէից ձեռքը չմատնուիմ, բայց հիմա իմ թագաւորութիւնս ասկէ չէ»: Այն ատեն ըսաւ Պիղատոս, «Ուրեմն թագաւոր ես դուն»: Յիսուս պատասխանեց, «Դուն կ'ըսես: Ես այս բանին համար ծնած եւ այս բանին համար աշխարհ եկած եմ, որպէս զի ճշմարտութեան համար վկայեմ»: Պիղատոս ըսաւ անոր, «Ճշմարտութիւնն ի՞նչ է»:

Յիսուս Հերովդի Կը դիմարտ

Պիղատոս նորէն դուրս ելաւ Հրեաներուն եւ ուրիշ իրողութիւններ պահանջեց: Հրեաներն աւելի աղաչեցին, ըսելով թէ կապեալն ամբողջ Հրէաստանի, մանաւանդ Գալիլեայի, մէջ իր քարոզութեամբ գրգռե ժողովուրդը: Պիղատոս հարցուց թէ Գալիլեացի՞ է Յիսուս: Երբ իմացաւ թէ է, Հերովդի զրկեց զայն, նահանգին ժառանգական թագաւորին, որ այդ միջոցին Երուսաղէմի մէջ էր: Հերովդէս ուրախացաւ Յիսուսը տեսնելով, վասն զի հետաքրքիր էր տեսնել զայն եւ կ'ուզէր հրաշք մը գործել տալ իր զուարճութեան համար: Շատ հարցումներ ըրաւ անոր, մինչ քահանայապետներն ու դպիրները բարձրաձայն կ'ամբաստանէին զայն: Բայց Յիսուս լուռ մնաց: Յետոյ Հերովդէս ու իր զինուորները ծաղրեցին զայն ու նորէն Պիղատոսի զրկեցին:

Երկուրդ Հարցախնդիրն Պիղատոսի Առջեւ

Պիղատոս սակայն ժողովեց քահանայապետներն ու իշխանները եւ ըսաւ թէ յետ

քննութեան ոչ ինք եւ ոչ Հերովդէս մահու արժանի ունէ բան գտան Յիսուսի վրայ եւ թեյադրեց որ ինք պատիժ մը տայ եւ արձակէ զայն: Մինչ Պիղատոս դատաւորական աթոռին վրայ էր դեռ, լուր մը եկաւ անոր իր կնոջ կողմէ: Կինը կ'աղաչէր բան մը չունենալ Յիսուսի հետ, վասն զի արդար մարդ է ան, եւ թէ ինք անոր վրայ երազ մը տեսնելով շատ խռոված է: Այս անտարաւ կոյս Յիսուսի նպատուաւոր աղքեցութիւն գործեց Պիղատոսի վրայ, վասն զի ան հակամիտեցաւ ազատ արձակել Յիսուսը, թէեւ անոր քարոզութիւնը նոյնչափ հակառակ էր Հռոմէական պետութեան որչափ Դպիրներու եւ Փարիսեցիներու չարութիւններուն: Հռոմայեցի կուսակալներ յաճախ մահուան կը դատապարտէին կառավարութեան թըշնամի եւ հակառակ նկատուողները: Հռոմ անգութ ու անողորմ էր:

Յիսուս քէ Բարաբբա

Հին սովորութիւն մը կար որ կը թուէր Յիսուսն արձակելու պատենութիւն մը ընծայել, թէեւ Հրեաներ մահապարտ համարէին զայն: Զատիկի տօնին առիթով կուսակալը սովոր էր բանտարկեալ մը ազատել ինչան բարեացակամութեան: Պիղատոս հարցուց թէ լաւ չէ՞ր ըլլար իրենց արձակել Հրէից թագաւոր Յիսուսը: Այդ պահուն բանտին մէջ կար մահապատժի սպասող հռչակաւոր մարդ մը, Բարաբբա, որ դատապարտուած էր իբրեւ ապստամբ ու մարդասպան: Պիղատոս հարցուց ամբոխին թէ այս երկուքէն ո՞րն արձակէ: Եւ ամբոխն աղաղակեց, «Բարաբբան»: Ըսաւ Պիղատոս. «Ի՞նչ ընեմ ուրեմն

զայն որ Յիսուս կը կոչուի:» «Խաչէ, խաչէ,» աղաղակեցին: Ըսաւ Պիղատոս, «Ինչո՞ւ, ի՞նչ չար գործ ըրաւ: Ես անոր վրայ մահու արժանի յանցանք մը չգտայ. ուրեմն պատիժ մը տամ և արձակեմ:» Իսկ անոնք աւելի բարձրաձայն պոռացին, «Խաչէ, խաչէ զայն:» Վերջապէս մեծ աղմուկին պատճառով Պիղատոս յայտնի վճռեց որ խաչուի, ինչպէս կ'ուզէին անոնք: Ելաւ, ջուր առաւ և հրապարակաւ իր ձեռքերը լուաց բազմութեան առջև իբրև նշան մը թէ ինքզինք պատասխանատուութենէ զերծ կը համարի Յիսուսի մահուան համար: Ապա արձակեց Բարաբբան, նշանաւոր մարդասպանը, և Յիսուսը ծեծելով պահակազօրաց յանձնեց:

Խաչը Համէ

Կուսակալին զինուորներն առին Յիսուսը գաւթին ներսի կողմը, որ Պրետերիոն կը կոչուէր, և ամբողջ գունդով անոր շուրջ հաւաքուեցան: Հոն ծաղրեցին զայն: Մերկացնելով հագցուցին կարմիր հագուստ մը: Փռչէ պսակ մը հիւսելով դրին անոր գլուխը, և եղէզ մը տուին անոր ձեռքը: Յետոյ ծուռը դնելով անոր առջև ծաղրեցին ու ըսին, «Ողջո՞յն քեզ, թագաւոր Հրէից:» Թքին անոր վրայ և եղէզն առնելով զարկին զլիսուն:

Ժողովուրդը դարձեալ աղաղակեց, «Խաչը հանէ:» Եւ Պիղատոս ըսաւ, «Դուք հանեցէք:» Հրեաները պատասխանեցին, «Մենք օրէնք մը ունինք թէ ով որ ինքզինք Աստուծոյ Որդի կ'ընէ՝ պետք է որ մեռնի:» Պիղատոս գնաց Յիսուսի և ըսաւ, «Դուն ո՞վ ես:» Յիսուս պատասխան չտուաւ: Պիղատոս

դարմանահար ըսաւ, «Ձե՞ս գիտեր որ ես կեանքի և մահու իշխանութիւն ունիմ քու վրադ:» Յիսուս պատասխանեց թէ երբեք իշխանութիւն չէր ունենար իր վրայ, եթէ վերէն չտուէր: Հրեաներն աղաղակեցին, «Եթէ այդ մարդն արձակես, Կայսեր բարեկամ չես, վասն զի թագաւոր կ'ընէ ինքզինք:» Պիղատոս այն ատեն նստաւ բեմին վրայ «Քաջայտակ» ըսուած տեղը և ըսաւ Հրեաներուն, «Ահա ձեր թագաւորը:» Անոնք աղաղակեցին, «Ապանէ, խաչէ զայն:» «Ի՞նչ, ձեր թագաւորն սպաննեմ:» ըսաւ Պիղատոս: «Բաց ի Կայսրէն թագաւոր չունինք մենք,» պատասխանեցին: Վերջապէս Պիղատոս անոնց յանձնեց Յիսուսը որ խաչուի: Զինուորները ծաղրելէ յոգնելով հագցուցին անոր իր հանգերձները և առին տարին:

Խաչելութիւն

Երբ կ'երթային խաչել զայն, գիւղացի անցորդ մը տեսան, Սիմոն Կիրենացին, և անոր տանիլ տուին խաչը: Ճամբան Յիսուս ըսաւ մարդոց թէ պէտք չէ որ իրեն համար լսն, այլ իրենց համար, վասն զի այս լոկ սկիզբն է երկար ու տաժանելի այն օրերուն որ զեռ պիտի գան և թէ այս չարութիւնն ուրիշ բան պիտի չկրնայ բերել, բայց միայն մեծ տրտմութիւն իրենց ամէնուն:

Ուրիշ երկու հոգի ալ պիտի խաչուէին միեւնոյն ժամանակ, ուստի անոնք ալ առնուեցան: Երբ հասան Գողգոթա, մահապատի վայրը, զինուորները զմուռսով խառն գինի տուին Յիսուսի, որ խմէ, բայց չառաւ: Հոն խաչեցին զայն և միւս երկուքը, մին աջ և մին ձախ կողմը: Յիսուս, երբ կը գամ-

ուէր խաչին վրայ, գոչեց, «Հայր, ներէ ա-
տոնց, վասն զի չեն գիտեր ի՛նչ կ'ընեն:»

Ամբոխը Խաչին Քով

Չինուորներն իրենց մէջ բաժնեցին ա-
նոր հանդերձները, և ապա նստան ու հսկե-
ցին: Գլխուն վերեւ տախտակ մը գամեցին,
որու վրայ երեք լեզուով — Եբրայեցիքէն,
Հատիներէն և Յունարէն—գրուած էր. «Այս
է Յիսուս, Հրէից Թագաւորը:» Հրեաները
զանգատեցան Պիղատոսի թէ պէտք է գրել,
«Ինք ըսաւ թէ Հրէից Թագաւոր է:» Սա-
կայն Պիղատոս պատասխանեց. «Ինչ որ գրե-
ցի՛ գրեցի:» Մահապատժի վայրը քաղաքին
մօտ էր, և շատեր անցնելով ծաղրեցին և
ղլուխ չարժելով ըսին, «Դուն որ պաճաւը
կը քակէիր ու կը շինէիր երեք օրուան մէջ,
իջիր խաչէն և ինքզինքդ ազատէ:» Քահա-
նայապետներն ու ծերերը կ'ըսէին, «Ուրիշ-
ներ ազատեց, բայց ինքզինք չկրնար ազա-
տել: Եթէ Քրիստոսն է, թող իր անձն ազա-
տէ:» Միեւնոյն ժամանակ խաչուող չարա-
գործներէն մին նախատեց զայն նոյն կեր-
պով: Միւսն յանդիմանեց իր չար ընկերա-
կիցը և ըսաւ, «Դուն Աստուծոյ չե՛ս վախ-
նար, դուն որ նոյն դատապարտութեան տակ
ես: Եւ մենք իրաւամբ, քանզի յանցաւոր
ենք, իսկ այս մարդը չար բան մը չըրաւ:»
Ապա դառնալով Յիսուսի՝ ըսաւ, «Մի մոռ-
նար զիս երբ Թագաւորութիւնովդ դաս:»
Յիսուս՝ պատասխանեց, «Այսօր իսկ դուն
ինծի հետ պիտի ըլլաս դրախտին մէջ:»

Բարեկամները Խաչին Քով

Խաչին ոտքը կային նաեւ խումբ մը

բարեկամներ, որոնց մէջ էին Յիսուսի մայրը,
կղէովպասի կինը Մարիամ, Մարիամ Մագ-
դաղենացի և Զեբեդէոսի որդիներուն մայրն
ու աշակերտներէն գտնէ մին: Յիսուս իր
մայրը և սիրելի աշակերտը տեսնելով ըսաւ
մօրը թէ այսուհետեւ ուրիշ հոգածու մը պիտի
ունենայ: Ապա խնդրեց իր աշակերտէն որ
հոգ տանի իր մօր: Այդ ժամէն սկսեալ այդ
աշակերտն իր տունն առաւ Յիսուսի մայրը:

Վախճան

Յիսուս իր տագնապին մէջ գոչեց,
«Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչո՞ւ զիս
թողուցիր:» Քիչ յետոյ, «Ծարաւ եմ:» Յայն-
ժամ մէկը սպունգ առաւ, քացախի մէջ թաթ-
խեց և անոր չրթանց տարաւ: Ուրիշներ
ըսին, «Զգէ, նայինք եղիս կու գա՞յ ա-
զատել զայն:» Ամէնէն վերջը Յիսուս բարձ-
րաձայն գոչեց, «Լիմցաւ,» ու մեռաւ: Խաչին
ամէնէն մօտ կեցող հարիւրապետը, Յիսու-
սի մահը տեսնելով, ըսաւ, «Իրաւ, այս մար-
դը Որդի Աստուծոյ էր:»

Որովհետեւ օրինաւոր չէր որ մարմին
մը խաչին վրայ մնայ Շաբաթ օր, Հրեանե-
րը Պիղատոսէ խնդրեցին խաչեալներուն ոտ-
քերը կոտրել տալ, որպէս զի չուտ մեռնին
և մարմինները վերցուն: Երկու չարագործ-
ներուն ոտքերն իսկոյն կոտորուեցան: Բայց
երբ զինուորները Յիսուսի քով եկան, գտան
թէ արդէն իսկ մեռած է, և չկոտրեցին անոր
ոտքերը: Սակայն զինուորներէն մին իր
նիզակով խոցեց անոր կողը և ջուր ու արիւն
հոսեցին վերքէն:

Գերեզմանին Մէջ

Երբ իրիկուն եղաւ, Յովսէփ, հարուստ

Արեմաթացի մը, Յիսուսի աշակերտ, գնաց Պիղատոսի քով ու խնդրեց Յիսուսի մարմինը: Պիղատոս հրամայեց որ տրուի: Յովսէփ առաւ մարմինը և մաքուր կտաւի մէջ փաթեթելով դրաւ իր անձնական նոր գերեզմանին մէջ զոր ժայռին մէջ փորած էր: Ապա մեծ քար մը զլորելով գերեզմանին վրայ ելաւ գնաց, հոն թողլով Մարիամը, Մարիամ Մագդաղենացին ու Միւս Մարիամը որ նրա տան գերեզմանին քով:

ՇԱՐԱԹ

Հետեւեալ օր Դպիրներն ու Փարիսեցիները Պիղատոսի վացին ու ըսին թէ Յիսուս խաչելութենէն առաջ ըսաւ թէ, եթէ ինք սպաննուի, երրորդ օրը յարութիւն պիտի առնէ: Ուստի, որպէս զի աշակերտները չզողնան անոր մարմինը և յետոյ ըսեն թէ անոր մարգարէութիւնը ճշմարտեցաւ, աղաչեցին որ արքունի կնիք զարնէ տապանին վրայ և պահապան զօրք դնէ անոր շուրջ: Պիղատոս հաւանեցաւ և մեծ կնիք զարնուեցաւ քարին վրայ ու պահապան զօրք հաստատուեցաւ չիրմին շուրջ, որպէս զի մէկը չդայ մարմինը վերցնել:

ԿԻՐԱԿԻ

Առաջին Զատիկը

Երբ Շաբաթն անցաւ, մէկշաբթի առաւօտ կանուխ Մարիամ Մագդաղենացի և Յիսուսի մայրը Մարիամ և Սողովմէ խունկեր բերին որ օծեն Յիսուսի մարմինը: Ծամբան ըսին իրարու, «Ո՞վ պիտի զլորէ քարը գե-

րեզմանին դռնէն»: Երբ հոն հասան, նայեցան ու տեսան թէ արդէն իսկ մէկդի գործուած է քարը: Յետոյ գերեզման մտնելով և երկտասարդ մը տեսան ճերմակ զգեստով, և վախցան: Ան խօսեցաւ իրենց ու ըսաւ, «Մի վախնաք: Յիսուս Նազովրեցին կը փնտռէք, որ խաչուեցաւ: Հոս չէ ան, վասն զի յարեաւ: Եկէք տեսէք տեղը, ուր Տէրը դրուեցաւ: Շուտով գացէք ու ըսէք իր աշակերտներուն: Ահա ինք Գալիլեա կ'երթայ ձեզմէ առաջ: Հոն պիտի տեսնէք զինք»: Կիները շուտով մեկնեցան գերեզմանէն վախով ու մեծ ուրախութեամբ:

Այնուհետեւ աշակերտները շատ անգամ տեսան յարուցեալ Տէրը Գալիլեայի մէջ, այնպէս որ հաւատացին լիովին թէ Յիսուս, որու հետեւած էին, չէ թողած զիրենք, այլ թէ տակաւին կենդանի է և թէ իրենք ալ յաւիտենական կեանք ունին իրմով:

ՏՊԱՐԱՆ «ԱՅԼԱՄԷԹ»

ԴԱՆԻԷԼ ՏՈՎՃԱՆՆԵՍԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

752
<< Ազգային գրադարան

NL0028799

1868